

בבקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ג

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף ג

קריאת התורה בזמן עזרא הסופר

נאמר בספר עזרא, "וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹקִים מִפָּרֶשׁ וְשׁוֹם שָׁכַל וַיְבִינוּ בְּמִקְרָא" (נחמיה ח' ח').

ולדברי רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב, כך הוא ביאור הכתוב:

"וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹקִים", זה מקרא, כלומר שקראו בספר התורה בלשון עברי, כמו שהוא.

"מִפָּרֶשׁ" זה תרגום, כלומר שאמרו גם תרגום.

"וְשׁוֹם שָׁכַל" אלו הפסוקים, כלומר שהיתה הקריאה באופן שניכר היכן סוף כל פסוק.

"וַיְבִינוּ בְּמִקְרָא", אלו פסקי טעמים, כלומר שהיתה הקריאה בניגון של טעמים, ויש אומרים שהכוונה למסורת של חסרות ויתרות.

תרגום של תורה

נתבאר מהכתוב שכבר בזמן עזרא הסופר היה תרגום של תורה. ויתכן שכבר היה התרגום מזמן מתן תורה.

ולאחר זמן נשכח התרגום, ואונקלוס הגר חזר וייסדו. וכך אמר רבי ירמיה או רבי חייא בר אבא, תרגום של תורה, אונקלוס הגר אמרו, מפי רבי אליעזר ורבי יהושע.

תרגום של נביאים

אמר רבי ירמיה או רבי חייא בר אבא, תרגום של נביאים, יונתן בן עוזיאל אמרו, מפי חגי זכריה ומלאכי.

וכשנאמר תרגום זה נזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. יצתה בת קול ואמרה, מי הוא זה שגילה סתרי לבני אדם.

עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו, ואמר, אני הוא שגליתי סתריך לבני אדם, גלוי וידוע לפניך, שלא לכבודי עשיתי, ולא לכבוד בית אבא, אלא לכבודך עשיתי, שלא ירבו מחלוקת בישראל, לפרש מקראות הסתומים.

וביארו, שהסיבה לכך שעל תרגום של נביאים נזדעזעה הארץ, ולא נזדעזעה על תרגום של תורה, כי דברי תורה מפורשים, ואין התרגום של התורה מגלה דברים סתומים. מה שאין כן דברי נביאים, שיש בהם דברים סתומים, שהתרגום מגלה, כגון הספד "הַדְּרָמוֹן בְּבִקְעַת מְגִדוֹן" שיתבאר בעזה"י בסמוך.

"כְּמִסְפַּד הַדְּרָמוֹן בְּבִקְעַת מְגִדוֹן"

נאמר (זכריה י"ב י"א) "בַּיּוֹם הַהוּא" שימות משיח בן יוסף "יִגְדַל הַמִּסְפָּד בִּירוּשָׁלַם כְּמִסְפַּד הַדְּרָמוֹן בְּבִקְעַת מְגִדוֹן".

ואמר רב יוסף, אם לא התרגום של הכתוב הזה לא ידעתי מה כוונתו. שכן לא מצינו בכל המקרא הספד להדדרימון בבקעת מגידו.

ולפי תרגום יונתן, באמת אין הכוונה למספד הדדרימון בבית מגידו אלא לשני הספדים. מספד אחד של הדדרימון, שהיה ברמות גלעד. ומספד אחד שהיה בבקעת מגידו על יאשיה המלך.

וכך התרגום של הכתוב, "בַּיּוֹם הַהוּא יִסְגִי מִסְפָּדָא בִירוּשָׁלַם", כלומר, ביום ההוא יגדל המספד בירושלים, "כמספדא דאחאב בר

בבקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ג

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

עמרי דקטל יתיה הדדרימון בן טברימון ברמות גלעד", כלומר, כמספד אחאב בן עמרי שהרג אותו הדדרימון בן טברימון ברמות גלעד, "וכמספדא דיאשיה בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגידו", כלומר, וכמספד יאשיה בן אמון שהרג אותו פרעה נכו בבקעת מגידו.

תרגום של כתובים

נתבאר שיונתן בן עוזיאל אמר תרגום של נביאים, ואמרו, שביקש עוד לגלות גם תרגום של כתובים ומנעו ממנו, שיצאה בת קול ואמרה לו, "דייד".

והסיבה לכך, שלא נתנו לו לתרגם את הכתובים, משום שנאמר בהם קץ משיח בספר דניאל.

[דניאל י"ד-ז'] וּבָיֹום עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְאָנִי הָיִיתִי עַל יַד הַנְּהַר הַגָּדוֹל הוּא חֲדָקֶל. וְאִשָּׁא אֶת עֵינַי וְאָרָא וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד לְבוּשׁ בַּדִּים וּמְתַנָּיו חֲגָרִים בְּכַתֵּם אוֹפָז. וּגְוַיְתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפְנָיו כְּמַרְאֵה בָרֶק וְעֵינָיו כְּלַפְיָדֵי אֵשׁ וְזָרְעֻתָיו וּמַרְגְּלֹתָיו כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל וְקוֹל דְּבָרָיו כְּקוֹל הַמּוֹן. וְרָאִיתִי אָנִי דְנִיָּאל לְבַדֵּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה אֲבָל חֲרָדָה גְדֻלָּה נִפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְרָחוּ בְּהַחֲבָא.

דניאל וחגי זכריה ומלאכי

כשדניאל ראה את אותו מראה של "איש אחד לבוש בדים ומתננו חגרים בכתם אופז. וגויתו כתרשיש ופניו כמראה ברק ועיניו כלפדי אש וזרעתי ומרגלתי כעין נחשת קלל וקול דבריו כקול המון" (דניאל י"ד-ו), דניאל לבדו ראה את המראה הזה והאנשים שהיו עמו לא ראו, ככתוב "וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדלה נפלה עליהם ויברחו בהחבא" (דניאל י"ז).

ואמר רבי ירמיה או רבי חייא בר אבא, שאותם אנשים היו חגי זכריה ומלאכי.

והם היו עדיפים ממנו, שהם היו נביאים, שנשתלחו לישראל בשליחותו של מקום לומר לישראל דברי נבואות, והוא לא נשתלח לומר לישראל דברי נבואה.

והוא היה עדיף מהם, שהוא ראה את המראה, והם לא ראו.

גם מי שאינו רואה מזלו רואה

מבואר, שחגי זכריה ומלאכי לא ראו את המראה, "אבל חרדה גדלה נפלה עליהם ויברחו בהחבא", כי אף על פי שהם לא ראו, מזלם ראה, ועל ידי זה נפל עליהם פחד.

ואמר רבינא, שמכאן למדנו, שמי שיש לו פחד, אף על פי שאינו רואה מדוע הוא מפחד, מזלו רואה, ויש סיבה אמיתית לפחד שלו.

ומה תקנתו להינצל מאותה סכנה? יקרא קריאת שמע.

ואם עומד במקום טינופת שאסור לו לקרוא שם קריאת שמע, ידלג ממקומו ארבע אמות, שמא במקומו יש לו סכנה וכשישנה את מקומו ינצל.

ואם אינו יכול לדלג ממקומו ארבע אמות, יאמר לחש זה, "עיזא דבי טבחי שמינא מינאי", כלומר, עזים שבבית השוחט שמנות ממני.

מבטלים עבודה ובאים לשמוע מקרא מגילה

נאמר במגילה, "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה".

ואמר רבי יוסי בר חנינא שדבר זה בא ללמד על משפחות כהונה ולויה שמבטלים

בבקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ג

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

עבודתם ובאים לשמוע מקרא מגילה.

וכן אמר רב יהודה אמר רב, וכן שנינו בברייתא, כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם **וישראל במעמדם**, כולם מבטלים עבודתם, ובאים לשמוע מקרא מגילה.

מבטלים תלמוד תורה של יחיד ובאים לשמוע מקרא מגילה

נתבאר, שמבטלים את עבודת הקרבנות במקדש, לבוא לשמוע מקרא מגילה.

ומכאן סמכו של בית רבי, שמבטלים גם תלמוד תורה, ובאים לשמוע מקרא מגילה.

שכן עבודת הקרבנות חמורה מתלמוד תורה של יחיד [כפי שיתבאר בעזה"י להלן]. ומעתה הדברים קל וחומר, **אם מבטלים עבודה שהיא חמורה, כדי לשמוע מקרא מגילה, כל שכן שמבטלים תלמוד תורה של יחיד, כדי לשמוע מקרא מגילה.**

אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה

אמר רבי יהושע בן לוי, אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה, **כי יש לחוש שמא אין זה חבירו אלא שד** הנראה לו כדמות חבירו, ואין לומר לשד "שלום", שהוא שמו של הקדוש ברוך הוא.

מלאך נראה ליהושע ביריחו

מבואר בנביא, שכשהיו ישראל צרים על העיר יריחו, נראה ליהושע איש, ואף **שלא הכירו יהושע, כשאמר לו אותו איש, שהוא מלאך ה', האמין לו יהושע, והשתחוה לו, ולא חשש שמא הוא שד.**

שנאמר, "וַיְהִי בַּהֲיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בְּיְרִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדוֹ וְחָרְבוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַיִּלָּךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אֶתְּךָ אִם לְצָרֵינוּ. וַיֹּאמֶר לֹא פִי אֲנִי שֹׁר צָבָא ה' עֲתָה בָּאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פְּנָיו אֲרָצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנָי מְדַבֵּר אֶל עַבְדוֹ" (יהושע ה' י"ג-י"ד).

והסיבה לכך שלא חשש יהושע שמא הוא שד, **כי כששאל אותו מי הוא, ענה לו "אני שר צבא ה'"**. וקבלה בידינו, שאין השדים מוציאים שם שמים לבטלה. ואם כן, אם היה שד, ורוצה לשקר ולומר שהוא מלאך, לא היה אומר "אני שר צבא ה'" אלא היה אומר רק "אני מלאך".

ומאחר שאמר "אני שר צבא ה'", והזכיר שם שמים, ודאי אינו שד, אלא מלאך ה' ממש.

תוכחת המלאך ליהושע

כשצרו ישראל על יריחו, נתעכבו במארב העיר גם בלילה. והיה העיכוב הזה שלא לצורך, שהרי אין זמן מלחמה בלילה. ובא המלאך להוכיח את יהושע על שני דברים שנגרמו מחמת עיכובם במארב בלילה שלא לצורך. וכך אמר לו:

(א) **אמש**, כלומר בין הערבים, על ידי שנתעכבתם במארב העיר עד הלילה, **בטלתם לחנם תמיד של בין הערבים.**

(ב) **ועכשיו** בלילה על ידי שאתם ממשיכים במארב שלא לצורך, **אתם מבטלים לחנם תלמוד תורה**, שהיה לכם לעסוק בה, שהרי אינכם נלחמים.

שאל אותו יהושע, על איזה מהן באת, כלומר איזו מהם חמורה שבגללה בא להוכיח. והשיב לו המלאך "עֲתָה בָּאתִי", כלומר על **ביטול תורה של עכשיו.**

ומיד למד יהושע שטעה, וחזר בו, ולכן כשצרו על העי לא עשה כן.

שנאמר, "וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ וַיִּלְכְּדוּ אֶת הַמָּאָרְבַּי וַיֵּשְׁבוּ בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעֵי מִיָּם לָעֵי וַיִּלְוּ יְהוֹשֻׁעַ בְּלִילָהּ

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ג

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ההוא בתוך העם ... וישימו העם את כל המחנה אשר מצפון לעיר ואת עקבו מים לעיר וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק" (יהושע ח' טי-י"ג).

ואמר רבי יוחנן, **מלמד שלן בעומקה של הלכה**.

תלמוד תורה ועבודת הקרבנות

נתבאר, שבשעה ששאל יהושע את המלאך, איזה חטא חמור, ביטול תורה של רבים או ביטול עבודת הקרבנות, השיב לו המלאך "עֲתָה בְּאֵתֵי" כלומר באתי על ביטול תורה.

ומכאן למד רב שמואל בר אבון, שגדול **תלמוד תורה של רבים יותר מהקרבת תמידים**.

ודוקא תלמוד תורה של רבים גדול מהקרבת תמידין, אבל תלמוד תורה של יחיד אינו כן, ועבודה גדולה מתלמוד תורה של יחיד. ולכן למדו לעיל בקל וחומר, שאם מבטלים עבודה בשביל קריאת מגילה, כל שכן שמבטלים תלמוד תורה של יחיד בשביל קריאת מגילה.

כבוד תורה

נתבאר שתלמוד תורה של רבים חשוב מאוד שהוא גדול מהקרבת תמידים, ותלמוד תורה של יחיד אינו חשוב כל כך ועבודת הקרבנות גדולה ממנו.

וכל זה לענין תלמוד תורה עצמו, אבל כבוד תורה אפילו של יחיד, גדול מאוד.

ולכן כבוד תורה של הספד תלמיד חכם דוחה אפילו קריאת מגילה, כפי שיתבאר בעזה"י בסמוך.

קבורת המת בחוה"מ ובר"ח וחנוכה ופורים

כשהיו מוצאים את המת לקבורה, הנשים היו רגילות להיות מענות, שכולן עונות בקול בוכים יחד, וכן היו רגילות להיות מקוננות, שהאחת אומרת קינה, וכולן עונות אחריה, וכן היו רגילות לטפח, כלומר, להכות על הלב. ותוסי' פירשו, מטפחות יד על יד, או על ירך, או על פנים.

ומבואר במסכת מועד קטן, שיש זמנים שבהם אסור לעשות כן.

א. בחולו של מועד.

מותרות להיות מענות. ואסורות להיות מטפחות ומקוננות. ורבי ישמעאל אומר, שהקרובות למטה מותרות לטפח.

ב. בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים.

מותרות להיות מעוננות ומטפחות, אבל אסורות להיות מקוננות.

לקונן	לטפח	לענות	
אסור	תנא קמא אוסר.	מותר	חולו של מועד
	ורבי ישמעאל מתיר סמוך למטה.		
אסור	מותר	מותר	ר"ח חנוכה ופורים

וכל זה בקבורת רוב בני אדם, אבל בקבורת תלמיד חכם אין הדין כן, כמאמר רבה בר הונא, אין מועד בפני תלמיד חכם, כל שכן חנוכה ופורים.

ומפני כבוד תלמיד חכם מותרות להיות מענות ומטפחות ומקוננות בכל הזמנים הללו.

מקרא מגילה וקבורת מת מצווה

שתי המצוות הללו, מקרא מגילה וקבורת מת מצווה, חשובות הן, וכל אחת מהן דוחה גם את עבודת הקרבנות וגם תלמוד תורה של יחיד.

מקרא מגילה דוחה את עבודת הקרבנות, מהכתוב "מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה", כפי שנתבאר

בבקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ג

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

לעיל.

ומתוך כך שמקרא מגילה דוחה את העבודה, כל שכן שהיא דוחה תלמוד תורה של יחיד, שהוא קל מעבודה, כפי שנתבאר לעיל.

וקבורת מת מצווה דוחה את עבודת הקרבנות, מהכתוב "ולאחוזו", כפי שיתבאר בעזה"י להלן, שמבטל אדם את הקרבת פסחו, כדי לקבור מת מצווה, והוא הדין שמבטלים שאר קרבנות לצורך קבורת מת מצווה.

ומתוך כך שקבורת מת מצווה דוחה את העבודה, כל שכן שהיא דוחה תלמוד תורה של יחיד, שהוא קל מעבודה, כפי שנתבאר לעיל. וכן שנינו בברייתא, מבטלים תלמוד תורה, להוצאת המת ולהכנסת כלה.

ונסתפק רבא בין שתי המצוות הללו, מקרא מגילה וקבורת מת מצווה, מי מהן עדיפה לדחות את חברתה. האם מקרא מגילה עדיפה, משום פרסום הנס, או שקבורת מת מצווה עדיפה, משום כבוד הבריות.

ולאחר מכן פשט רבא, שקבורת מת מצווה עדיפה, שכן למדנו, גדול כבוד הבריות, שדוחה את לא תעשה שבתורה.

איסור והיתר של נזיר להיטמא למת

בפרשת נזיר נאמר, "כֹּל יְמֵי הַזִּירוּתוֹ לֵאמֹר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמִתָּתָם" (במדבר ו' ו'-ז').

ומאחר שנאמר "על נפשו מת לא יבא", ללמד שאסור לו להיטמא למתים, בכלל זה גם קרוביו, ואם כן למה פרט הכתוב ארבעה קרובים בפני עצמם, "לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמִתָּתָם"? כתובים אלה מיעוטים הם ללמד על אופנים שמותר לנזיר להיטמא למת למצווה.

המיעוט "לְאָבִיו ... לֹא יִטְמָא" – מלמד, שדווקא לקרובים ושאר מתים אינו מטמא, אבל מטמא הוא למת מצווה, ומתעסק בקבורתו.

והמיעוט "וּלְאִמּוֹ ... לֹא יִטְמָא" – מלמד, שאפילו אם היה הנזיר הזה כהן, שיש בו שתי קדושות, דווקא לקרובים ושאר מתים אינו מטמא, אבל מטמא הוא למת מצווה.

והמיעוט "וּלְאָחִיו... לֹא יִטְמָא" – מלמד, שאפילו אם היה נזיר זה כהן גדול, שקדושתו חמורה, שאף בלא נזירות אסור להיטמא לקרוביו, מכל מקום דווקא לקרובים ושאר מתים אינו מטמא, אבל מטמא הוא למת מצווה.

והמיעוט "ולאחוזו לא יטמא" – מלמד שלא רק נזיר מבטל את מצוותו ומטמא למת מצווה אלא גם מי שעוסק במצווה שיש בביטולה כרת כגון קרבן פסח ומילה, אם בא לידו מת מצווה, מבטל את המצוות הללו ומתעסק במת מצווה.

מתוך פירוש רש"י בסוגיתנו משמע, שהכתוב "ולאחוזו" מדבר בנזיר שהוא כהן גדול, והולך להקריב פסח [או למול את בנו], ובא הכתוב ללמד שהוא נטמא למבטל מצוות נזירות וגם מבטל את הפסח או המילה ומתעסק במת המצווה.

ומכל מקום יש ללמוד מכאן, שגם שאר בני אדם ההולכים להקריב פסח או למול בניהם, מבטלים מצוות אלה כדי לקבור מת מצווה.

כי כבר למדנו שמעלת נזיר וכהן גדול אינה סיבה שלא להתעסק במת מצווה, ומעתה כשלמדנו שגם כשהוא הולך להקריב את פסחו ידחה הפסח ויתעסק במת מצווה, למדנו, שאף דבר זה אינו מונע מלהתעסק במת מצווה.

ובמסכת ברכות פירש רש"י, שהכתוב הזה מדבר בסתם בני אדם, שהולכים להקריב פסח [או למול בניהם], שיש להם לבטל זאת מפני קבורת מת מצווה.

בבקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ג

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

סמוך ונראה

דברי רבי יהושע בן לוי בענין הסמוך לכרך והנראה עם הכרך **נתבארו לעיל בדף ב'**.

כרך שישב ולבסוף הוקף

בתי ערי חומה חלוקים בדיניהם מבתי ערי החצרים לענין מכירתם ולענין גאולתם ולענין הקדשם, כמבואר בפסוקים, ובמסכת ערכין.

ואמר רבי יהושע בן לוי, שכרך שתחילה בנו בו בתים לשבת בהם, ורק לאחר מכן הקיפוהו חומה, נידון ככפר, ולא כעיר מוקפת חומה.

שאין נקראת עיר מוקפת חומה, אלא זו שתחילה הקיפו אותה חומה, ורק לאחר מכן ישבו אותה בבתיים.

שנאמר, "וְאִישׁ כִּי יִמְכַר בַּיִת מוֹשֵׁב עִיר חוֹמָה וְהִיָּתָה גְּאֻלְתּוֹ עַד תֵּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ" (ויקרא כ"ה כ"ט), שמתחילת ישיבתה היתה עיר חומה, ולא שישבה תחילה ולבסוף הוקפה.

כרך שאין בו עשרה בטלנין

נתבאר לעיל, שיש חילוק בין עירות גדולות, שקוראים בהן את המגילה בארבעה עשר באדר בלבד, לבין כפרים, שבהם מקדימים לקרוא ביום הכניסה.

ומבואר במשנה בדף ה', שאין קרויה עיר גדולה, אלא זו שיש בה עשרה בטלנים, כלומר שיש בה עשרה בני אדם **הבטלים ממלאכתם בכל יום, לבוא לבית הכנסת שחרית וערבית להתפלל.**

אבל עיר שאין בה עשרה בטלנים, אפילו אם היא גדולה מאוד, נידונית ככפר.

ואמר רבי יהושע בן לוי, שלא רק עיר גדולה שאין בה עשרה בטלנים דינה ככפר, אלא אף כרך גדול, שהוא מקום שווקים, ובאים לשם מכל סביבותיו, אף על פי שהוא מקום גדול מאוד, ומזדמנים בו ברוב הימים מהבאים, עשרה בני אדם לבית הכנסת. מכל מקום, אם אין בו עשרה בטלנים שהם בני אותו כרך, הרי זה נידון ככפר, שאין סומכים על הבטלנים הבאים מחוצה לו, כי פעמים לא יבואו, והרי הוא בלא עשרה בטלנים.

כרך שחרבו חומותיו

לדעת התנא רבי אליעזר בר יוסי, עיר שהיתה מוקפת חומה בזמן יהושע בן נון נידונית **ככרך**, אף על פי שעכשיו חרבו חומותיה.

שנאמר לענין בתי ערי חומה, "וְאִם לֹא יִגָּאֵל עַד מְלֹאת לֹו שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם תְּבִיַת אֲשֶׁר בְּעִיר אֲשֶׁר לֹו חֻמָּה לְצִמְיַתָּה לְקַנְהָ אֹתוֹ לְדוֹתָיו לֹא יֵצֵא בַּיָּבֵל" (ויקרא כ"ה ל').

לומר, אף על פי שאין לו עכשיו, והיה לו קודם לכן.

כרך שחרב ולבסוף ישב

נתבאר, שלדברי רבי יהושע בן לוי, אפילו כרך גדול, אם אין בו עשרה בטלנים, הרי זה נידון ככפר.

ואמר רבי יהושע בן לוי, שכל זה בזמן שאין בו עשרה בטלנים, אבל אם לאחר שחרב מעשרה בטלנים חזרו ונתיישבו בו עשרה בטלנים, הרי זה חוזר לדינו הראשון, להיות נידון כעיר גדולה, וקוראים בו בארבעה עשר באדר.